

СПАСЕНКО В. О.,

кандидат юридичних наук,
асистент кафедри адміністративного права
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого),
науковий співробітник
(Науково-дослідний інститут державного
будівництва та місцевого самоврядування
Національної академії правових наук)

УДК 342.95(477)

ОКРЕМІ ПИТАННЯ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ У СФЕРІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

У статті проаналізовано дефініцію поняття «корупційні ризики», визначено корупційні ризики у сфері надання адміністративних послуг. Установлено, що одним із найбільш поширених корупційних ризиків у сфері надання адміністративних послуг є можливість особистого спілкування споживача адміністративної послуги з посадовою особою органу публічного адміністрування, яка надає адміністративну послугу. Запропоновано шляхи подолання корупційних ризиків у цій сфері.

Ключові слова: корупція, корупційні ризики, адміністративні послуги, органи публічного адміністрування, державні службовці.

В статье проанализирована дефиниция понятия «коррупционные риски», определены коррупционные риски в сфере предоставления административных услуг. Установлено, что одним из самых распространенных коррупционных рисков в сфере предоставления административных услуг является возможность личного общения потребителя государственной услуги с должностным лицом органа публичного администрирования, который предоставляет административную услугу. Предложены пути преодоления коррупционных рисков в этой сфере.

Ключевые слова: коррупция, коррупционные риски, административные услуги, органы публичного администрирования, государственные служащие.

The article analyzes the definition of the concept of “corruption risks”, identifies the corruption risks in the area of providing administrative services. It is established that one of the most widespread corruption risks in the area of providing administrative services is the possibility of personal communication between the consumer of administrative services and the official of the administrative body that provides the administrative service. The ways of overcoming corruption risks in this area are offered.

Key words: corruption, corruption risks, administrative services, public administration bodies, government officials.

Вступ. У сучасних умовах реформування в Україні органів публічного адміністрування значна увага приділяється запобіганню корупційним проявам у системі державного управління й виявленню та усуненню корупційних ризиків. Корупція – одне з найнебезпечніших для суспільства й держави явищ. Вона підриває авторитет державного апарату, дискредитує його діяльність, руйнує основні принципи, на які спирається будь-яка демократична держава, принципи рівності громадян перед законом, справедливості, неупереджено-

сті правосуддя, захищеності людини правоохоронними структурами від різного роду протиправних посягань і свавілля чиновників тощо [1, с. 5].

Варто звернути увагу на те, що до корупційогенних сфер діяльності органів влади Національним агентством з питань запобігання корупції зараховано, зокрема, функції з проведення публічних закупівель, надання адміністративних послуг, управління персоналом, управління фінансовими та матеріальними ресурсами, юридичного забезпечення, організації роботи щодо запобігання й виявлення корупції [2]. Згідно з даними рейтингу держав-корупціонерів TRACE Matrix, який наприкінці минулого року презентували американська некомерційна ділова асоціація TRACE International та аналітичний центр Rand Corporation, Україна посіла 132 місце серед 197 країн за рівнем корупційних ризиків [3]. Тому дослідження окресленої проблематики видається досить актуальним у сучасних реаліях.

Окремі аспекти проблематики у сфері надання адміністративних послуг висвітлюють у роботах такі вчені, як В.М. Гаращук, В.В. Зуй, Є.В. Курінний, Г.М. Писаренко, О.М. Соловйова, О.К. Туркова та ін. При цьому в сучасних умовах постає потреба подальшого дослідження питань надання адміністративних послуг.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження проблемних аспектів, пов'язаних із подоланням корупційних ризиків у сфері надання адміністративних послуг.

Результати дослідження. На законодавчому рівні під корупційним ризиком розуміють імовірність того, що відбудеться подія корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією, яка негативно вплине на досягнення органом влади визначених цілей і завдань [4].

У науково-практичній літературі надається досить багато дефініцій поняття «корупційні ризики». Так, І.М. Погрібний та М.М. Новіков визначають корупційний ризик як фактор, що поєднує умови й обставини, активізує корупційну ситуацію до корупційно-психологічного стану, спрямованого на корупційну угоду потенційних суб'єктів корупційного правопорушення [5, с. 150]. У свою чергу, І.І. Яцків зазначає, що корупційний ризик – це ймовірність учинення корупційних діянь і їх наслідки за конкретний проміжок часу [6, с. 13].

Найбільш доречною видається позиція науковців, які під корупційними ризиками розуміють правові, організаційні й інші фактори та причини, які породжують, заохочують (стимулюють) корупцію у сферах надання адміністративних послуг і контрольно-наглядової діяльності держави. При цьому значну увагу варто приділяти внутрішньоінституційним корупційним ризикам, тобто факторам, що негативно впливають на поведінку публічного службовця, перетворюючи її в «корупційну», й усунення яких належить до компетенції адміністративного органу, в якому працює (або який очолює) такий службовець. Загальносистемні (або «зовнішні») корупційні ризики, тобто ризики, пов'язані із загальними недоліками публічної адміністрації, аналізуються лише в частині, що має особливий вплив на рівень корупції у сферах адміністративних послуг і контрольно-наглядової діяльності держави [7].

Варто враховувати, що політика Європейського Союзу у сфері надання адміністративних послуг базується на принципах партнерства між органами державної влади та громадянами в контролі за якісними послугами; збереження конкурентного середовища в наданні послуг; забезпечення загального доступу на єдиних засадах; забезпечення високого рівня якості й безпеки; дотримання прав споживачів у контексті прав людини; моніторингу та оцінювання продуктивності й ефективності; визнання та поваги до різноманітності послуг; прозорості надання послуг; гарантії правової визначеності [8].

На законодавчому рівні проблематика якості надання адміністративних послуг детально розкрита в Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг від 15 лютого 2006 р., у якій передбачено, що розвиток системи надання адміністративних послуг повинен здійснюватися з урахуванням таких основних принципів: доступність послуг для всіх фізичних і юридичних осіб; дотримання стандартів надання послуг; відповідність розміру плати за послуги економічно обґрунтованим витратам, пов'язаним із їх наданням; відкритість [9].

Одним із найбільш поширених корупційних ризиків у сфері надання адміністративних послуг є можливість особистого спілкування споживача адміністративної послуги з

посадовою особою адміністративного органу, яка надає адміністративну послугу (вирішує справу по суті або готує проект рішення) [7].

Для вирішення цієї проблеми можна запропонувати введення альтернативного способу звернення за отриманням адміністративної послуги. В умовах активного впровадження електронного врядування видається за доцільне використовувати електронний спосіб звернення.

Також подоланню такого корупційного ризику сприятиме якнайширше використання інформаційних технологій і, зокрема, Інтернету. По-перше, загальнодоступність і відкритість інформації про адміністративну послугу позбавляє багатьох потенційних споживачів адміністративних послуг потреби звертатися за особистою консультацією до посадової особи органу публічної адміністрації. Завдяки створенню веб-сайтів споживач зможе через мережу Інтернет заходити на електронну сторінку цього органу, де може знайти інформацію щодо процедури надання адміністративної послуги, необхідних документів тощо. У разі ж особистого відвідування адміністративного органу особа безпосередньо контактує зі службовцем, який володіє необхідною інформацією. І на практиці таке консультування теж іноді призводить до корупційних діянь. По-друге, використання Інтернету й електронної пошти може (має) здійснюватися й для власне звернення за адміністративною послугою (а в перспективі й для отримання багатьох адміністративних послуг) [7].

Висновки. Підсумовуючи викладене, варто констатувати, що своєчасний аналіз корупційних ризиків і вжиття запобіжних антикорупційних заходів дають можливість виключити порушення державними службовцями законодавства України, що позитивно впливає на покращення роботи органів публічного адміністрування.

Список використаних джерел:

1. Гаращук В.М., Мухатаєв А.О. Актуальні проблеми боротьби з корупцією в Україні: монографія. Харків: Право, 2010. 144 с.
2. НАЗК визначено типові корупційні ризики у діяльності органів влади, а також приклади заходів щодо їх усунення або мінімізації. URL: <https://nazk.gov.ua/news/nazk-vyznacheno-typovi-korupciyni-ryzyky-u-diyalnosti-organiv-vlady-takozh-pryklady-zahodiv>.
3. Корупційні ризики у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/8207>.
4. Про затвердження Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади: Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.12.2016 № 126. Офіц. вісник України. 2017. № 4. Ст. 168.
5. Погрібний І.М., Новіков М.М. Щодо ознак корупційних ризиків у законопроектній діяльності. Право і суспільство. 2014. № 6-2. Ч. 3. С. 146–154.
6. Яцків І.І. Адміністративно-правові засади протидії корупції в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Київ, 2011. 16 с.
7. Аналітичний звіт щодо корупційних ризиків у сферах надання адміністративних послуг та контрольно-наглядової діяльності в Україні. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_21894.
8. Single market for services (White Paper on Services of General Interest, “Services Directive). URL: http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/single_market_services/index_en.htm.
9. Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.02.2006 № 90-р. Офіц. вісн. України. 2006. № 7. Ст. 376.

